

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΤΗΣ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

ΕΚΤΑΚΤΟΣ ΣΥΝΕΔΡΙΑ ΤΗΣ 17^{ΗΣ} ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΥ 1984

ΠΡΟΕΔΡΙΑ ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ

Ε Π Ι Σ Η Μ Ο Σ Υ Π Ο Δ Ο Χ Η ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

ΧΑΙΡΕΤΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΕΔΡΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ-ΝΟΥΑΡΟΥ

Αίσθάνομαι ιδιαίτερη χαρά πού μου δίδεται ή εύκαιρία να ύποδεχθώ επίσημως σήμερα στην 'Ακαδημία 'Αθηνών τὸ νέο και διαπρεπή συνάδελφο κ. Γεώργιο Βλάχο και να τοῦ ἀπευθύνω ἐκ μέρους ὄλων τῶν μελῶν τῆς 'Ακαδημίας και ἐμοῦ προσωπικῶς ἓνα ἐγκάρδιο χαιρετισμὸ και τίς καλύτερες εὐχές μας για ὑγεία, μακροημέρευση και δημιουργική συνεργασία στο ἀνώτατο αὐτὸ πνευματικὸ 'Ίδρυμα τῆς χώρας μας.

Ὁ κ. Γεώργιος Βλάχος, διακεκριμένος και διεθνoῦς φήμης ἐπιστήμων, ἔγινε γνωστὸς στο νομικὸ κόσμο, χάριη στην ἐρμηνεία τοῦ Συντάγματος τοῦ 1952 πού συνέγραψε σὲ συνεργασία με τὸ διδάσκαλό του 'Αλέξανδρο Σβῶλο, ἀργότερα ὁμως ἀφοσιώθηκε στη συστηματικὴ ἀνάπτυξη και τῆ διδασκαλία τοῦ νέου κλάδου τῆς Πολιτικῆς 'Επιστήμης, τοῦ ὁποίου ὑπῆρξε ὁ ἰδρυτῆς και θεμελιωτῆς στη χώρα μας. 'Η καλλιέργεια τοῦ νέου αὐτοῦ κλάδου, τοῦ ὁποίου οἱ βάσεις ἔχουν τεθεῖ ἀπὸ τὸν Πλάτωνα και ἰδίως ἀπὸ τὸν 'Αριστοτέλη, προῦποθέτει βαθιὰ φιλοσοφική, κοινωνιολογική, ἱστορικὴ και νομικὴ παιδεία, ἀντικειμενικὴ κρίση και ἐλεύθερο φρόνημα, ἀπαλλαγμένο ἀπὸ φατριασμοὺς και σκοπιμότητες. 'Οπλισμένος με τὰ προσόντα αὐτὰ και με μιὰ σπάνια ἐργατικότητα και ὀξύνοια, ὁ νέος συνάδελφός μας μπόρεσε να πλουτίσει τὴν ἑλληνικὴ και τῆ διεθνή βιβλιογραφία με ὑψηλῆς ποιότητας ἔργα, στα ὁποῖα ἀναπτύσσει ἀριστοτεχνικὰ τὴν πολιτικὴ φιλοσοφία, τόσο τῶν ἀρχαίων ἑλλήνων, ὅσο και τῶν νεοτέρων φιλοσόφων και λοιπῶν στοχαστῶν, και ἰδιαίτερα τοῦ Μοντεσκιέ, τοῦ Χιούμ, τοῦ Ρουσσώ, τοῦ Κάντ, τοῦ Φίχτε κ.ἄ.

Ἀκαταπόνητος ἐργάτης τῆς ἐπιστήμης ἐπεξέτεινε τὴν ἔρευνά του στὴ μελέτη τῶν πολιτειῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Ὀμήρου, καὶ ἀνέλυσε κριτικὰ στὸ μεγάλο τρίτομο ἔργο του γιὰ τὴν «Πολιτικὴ» τὰ νεότερα πνευματικὰ καὶ ἰδεολογικὰ ρεύματα, τὶς νεότερες μεθοδολογικὲς τάσεις καὶ γενικὰ ὅλα τὰ φαινόμενα τῆς σύγχρονης πολιτικῆς ζωῆς, τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων.

Σ' ἄλλα βιβλία του ἢ σὲ μικρότερες ἐργασίες του πραγματεύθηκε μὲ πολλὴ ἐπιτυχία τὴν ἱστορία τῆς πολιτικῆς σκέψεως ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα μέχρι σήμερα, παρουσίασε συνθετικὰ τὰ πορίσματα τῆς σύγχρονης ἐπιστήμης τῆς Πολιτικῆς Ψυχολογίας καὶ ἀφιέρωσε πολλὰς πρωτότυπες καὶ βαθυστόχαστες μελέτες σὲ πολλὰ ἐπίκαιρα προβλήματα τῆς πολιτικῆς καὶ κοινωνικῆς πραγματικότητος.

Ὁ κ. Βλάχος πέρασε πολλὰ χρόνια τῆς ἐπιστημονικῆς ζωῆς του στὴ Γαλλία, ἔγραψε ἓνα μεγάλο ἀριθμὸ βιβλίων καὶ μελετῶν στὴ γαλλικὴ γλῶσσα, ὑπηρετήσε μὲ ὑψηλὸ ἱεραρχικὸ βαθμὸ στὸ Ἐθνικὸ Κέντρο Ἐπιστημονικῶν ἔρευνῶν τῆς Γαλλίας (C.N.R.S.) καὶ θὰ μπορούσε νὰ ἐγκατασταθεῖ μονίμως στὴ φιλόξενη αὐτὴ χώρα, ἢ ὁποῖα τὸν ἐτίμησε τελευταῖα μὲ τὴν ἐκλογή του ὡς ἀντεπιστέλλοντος μέλους τῆς Γαλλικῆς Ἀκαδημίας τῶν Ἠθικῶν Ἐπιστημῶν. Ὅμως, παρὰ τὶς ἐπιτυχίες του αὐτὲς καὶ τὴ μεγάλη ἐκτίμησι πού ἀπελάμβανε στὴ Γαλλία, ὁ κ. Βλάχος εἶχε πάντα ὡς σκοπὸ τῆς ζωῆς του νὰ ἐπιστρέψει στὴν Ἑλλάδα γιὰ νὰ προσφέρει τὶς ὑπηρεσίες του στὸν τόπο τῆς γεννήσεώς του.

Εἶναι εὐτύχημα γιὰ τὴν ἑλληνικὴ ἐπιστῆμη τὸ ὅτι ὁ κ. Βλάχος κατόρθωσε νὰ πραγματοποιήσῃ τὴ βαθιὰ του αὐτὴ ἐπιθυμία καὶ εἶναι ἐπίσης εὐτύχημα γιὰ τὴν Ἀκαδημία τὸ ὅτι, ἀναγνωρίζοντας τὴ μεγάλη ἐπιστημονικὴ καὶ διδακτικὴ του δράση, τὸν ἐξέλεξε ὡς τακτικὸ μέλος τῆς τὸν Ἰανουάριον τοῦ 1983.

Ἀγαπητὲ συνάδελφε καὶ φίλε,

Ἐκ μέρους ὅλων τῶν συναδέλφων καὶ ἐμοῦ σᾶς καλωσορίζω στὸ Ἴδρυμά μας καὶ σᾶς ἀπευθύνω καὶ πάλι μαζί μὲ τὶς θερμότερες εὐχῆς μας ἓνα ἐγκάρδιον καὶ φιλικὸν χαιρετισμὸν. Σᾶς παρακαλῶ δέ, σύμφωνα μὲ τὸ ἔθιμον, νὰ δεχθῆτε τὸ μέγα διάσημον τῆς Ἀκαδημίας, πού συμβολίζει τοὺς ἰσχυροὺς πνευματικοὺς καὶ ἠθικοὺς δεσμούς, πού θὰ σᾶς συνδέουν γιὰ ὅλη σας τὴ ζωὴ μὲ τὸ Ἴδρυμά μας.

Κατ' ἐντολὴν τῆς Συγκλήτου, ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Κωνσταντῖνος Τσάτσος θὰ προσφωνήσῃ τὸ νέο ἀκαδημαϊκόν.

Παρακαλῶ τὸν κ. Κωνσταντῖνον Τσάτσο νὰ λάβῃ τὸ λόγον.

ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΤΣΑΤΣΟΥ

Ἡ πολιτικὴ ἐπιστῆμη ἔχει ὡς ἀντικείμενο μιὰ τέχνη : τὴν πολιτικὴν.

Τὴν τέχνην ποὺ σκοπὸν ἔχει νὰ συντονίζῃ τὴν δραστηριότητα τῶν ἀνθρώπων ποὺ συζοῦν σὲ μιὰ κοινωνία καὶ σὲ μιὰ κοινότητα πολλῶν κοινωνιῶν, νὰ ρυθμίζῃ τὶς σχέσεις τους, νὰ τοὺς προάγῃ ὕλικά καὶ πνευματικά καὶ νὰ παιδεύῃ τοὺς νέους, σὲ τρόπον ὥστε νὰ συνεχίζουν, προάγοντάς το, τὸ ἔργο τῶν προηγούμενων γενεῶν. Ἐῖναι τέχνη, καὶ ὄχι ἐπιστῆμη, διότι δὲν διέπεται ἀπὸ πάγιους νόμους οὔτε ἀπὸ κανόνες, ἀλλὰ ἀναφέρεται στὴν ἀδιάκοπη ἐπιλογή νέων μέσων ποὺ ἀπαιτοῦν οἱ κάθε φορὰ νέες περιστάσεις, γὰρ τὴν ἐπίτευξη σκοπῶν, ποὺ καὶ αὐτοί, ἔστω καὶ βραδύτερα, μεταβάλλονται, διότι καὶ αὐτοὶ ἀποτελοῦν μέσα ἀπώτερων σκοπῶν.

Στὸ τέρμα αὐτῆς τῆς τελεολογικῆς κλίμακας, ἐγὼ προσωπικὰ πιστεύω, πὼς βρίσκονται μερικὰ ἀίδια ἀμετακίνητα ἰδανικά, μερικὲς ἰδέες. Ἄλλὰ τὸ θέμα αὐτὸ δὲν θέλω νὰ τὸ θίξω, διότι ἡ ἐπιστῆμη τῆς πολιτικῆς μπορεῖ νὰ ἀναφέρεται σὲ αὐτὲς τὶς ἰδέες καὶ νὰ τὶς ὑποθέτει, ἀλλὰ δὲν τὶς θέτει, δὲν τὶς προσδιορίζει, οὔτε εἶναι τὸ κύριο ἀντικείμενό της. Αὐτὲς τὶς θέτει καὶ τὶς ἐρευνᾷ ἡ πρακτικὴ φιλοσοφία. Ἡ πολιτικὴ ὡς τέχνη κινεῖται ἀνάμεσα ἀπὸ τὶς ἰδέες καὶ τὴν ἱστορικὴν πραγματικότητα καὶ κατασκευάζει τὴν τελεολογικὴ κλίμακα, ποὺ τὶς συνδέει, τὴν κλίμακα τῶν μέσων πρὸς σκοπὸν. Καὶ αὐτῆς τῆς συνεχοῦς διαδικασίας ἡ γνώση εἶναι τὸ ἀντικείμενο τῆς πολιτικῆς ἐπιστῆμης. Ἀντικείμενό της ἀκριβῶς εἶναι αὐτὴ ἡ κατασκευαστικὴ τέχνη.

Ἡ πολιτικὴ ἐπιστῆμη, ὡς θεωρία τῆς πολιτικῆς πράξης ἔχει τρεῖς μεγάλες ρίζες. Ἡ μία βρίσκεται στὸ δημόσιο δίκαιο, ἡ ἄλλη στὴ φιλοσοφία τῆς πολιτείας καὶ γενικώτερα στὴν πρακτικὴ φιλοσοφία καὶ ἡ τρίτη στὴν κάπως διάσπαρτη περιοχὴ τῆς κοινωνιολογίας. Ὁ μύστης τῆς ἐπιστῆμης αὐτῆς πρέπει νὰ κινεῖται ἄνετα καὶ στὰ τρία αὐτὰ πεδία, ἀλλιῶς τοῦ διαφεύγει μιὰ ὄψη τῶν θεμάτων ποὺ πρέπει νὰ διαπραγματευθῇ.

Ὁ συνάδελφος ποὺ σήμερα ἐπίσημα ὑποδεχόμαστε εὐτύχησε νὰ ἔχῃ ἀντλήσει χυμούς καὶ ἀπὸ τὶς τρεῖς αὐτὲς ρίζες καὶ – κάτι περισσότερο – νὰ ἔχῃ δώσει δείγματα ἐξαιρετικὰ αὐτῆς τῆς τριπλῆς καταβολῆς του.

Δὲν ξέρω ἂν δὲν βοήθησε καὶ ἡ τύχη, ἀγαπητὲ Συνάδελφε, ἀλλὰ ἀσφαλῶς χάρις καὶ στὴ δική σας ἰδιοφυΐα χαράξατε μὲ ἐξαιρετικὴ δεξιότητιὰ τὴ δική σας ἐπιστημονικὴ σας πορεία, ποὺ θὰ μπορούσα νὰ ὀνομάσω τὴ δική σας προσωπικὴ πολιτικὴν.

Ξεκινήσατε ἀπὸ τὸ πιὸ γερὸ βᾶθρο, τὴν νομικὴν ἐπιστῆμην. Καὶ ὄχι μόνον τὴν κατακτήσατε, ἀλλὰ πολὺ νέος δημοσιεύσατε μελέτες δημοσίου δικαίου ποὺ διατηροῦν καὶ σήμερα τὴν ἐπικαιρότητα καὶ τὴ σημασία τους. Ἰδιαίτερα ἀναφέρομαι στὸ μεγάλο

σας ἔργο ἐρμηνείας ἐνὸς μεγάλου μέρους τοῦ Συντάγματος τὸ 1952, τὸ ὁποῖο ὀφείλεται καὶ στὸν ἀείμνηστο Ἀλέξανδρο Σβῶλο ἀλλὰ καὶ σ' Ἑσᾶς.

Μὲ τὸν γερὸν αὐτὸν ὀπλισμό, ἀποφασίσατε νὰ περάσετε τὰ σύνορα τῆς νομικῆς ἐπιστήμης καὶ νὰ θεωρήσετε τὴν πολιτικὴ κοινωνία ἀπὸ ὑψηλότερη σκοπιά. Αὐτὸ τὸ ξεκίνημα συμπίπτει μὲ τὴν ἐξοδὸ σας ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, τὴ μετάβασή σας στὴ Γερμανία καὶ ὕστερα στὴ Γαλλία γιὰ τὴν κατάκτηση νέων περιοχῶν τοῦ ἐπιστητοῦ.

Εἶχατε τότε τὴν φαεινὴ σκέψη ἀντὶ νὰ περιπλανηθῆτε ἀμέσως στὰ ἀδιαμόρφωτα ρεύματα τῆς ἐποχῆς, νὰ θεμελιώσετε τὶς σπουδές σας στὰ κλασσικὰ συστήματα τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας, αὐτὰ ποὺ ὁ χρόνος δὲν ξεπέρασε καὶ δὲν μπορεῖ νὰ ξεπεράσῃ, γιὰτὶ ἀποτελοῦν ἓνα εἶδος κατηγοριῶν τοῦ πολιτικοῦ λόγου.

Κάτοχος τῆς ἀρχαίας πολιτικῆς σκέψης, ἰδιαίτερα τοῦ Ἀριστοτέλους, μελετήσατε συστηματικὰ, τὸν Θωμᾶ Χόμπς καὶ τὸν Σπινόζα, ἀλλὰ προπαντὸς τὸν Μοντεσκιέ, τὸν Λόκ, τὸν Ρουσσὸ καὶ ἀκόμη τὸν Χιούμ, γιὰ νὰ καταλήξετε στὴν συγγραφὴ βασικῶν ἔργων, μερικὰ ἀπὸ τὰ ὁποῖα αἰσθάνομαι ὅτι ἰδιαίτερα πρέπει νὰ μνημονεύσω. Πρῶτο εἶναι «*La pensée politique de Kant*», ὅπου μέσα σὲ 600 σελίδες, ὄχι μόνον ἀναλύονται οἱ ἀρχές τῆς πολιτικῆς φιλοσοφίας τοῦ Kant, ἀλλὰ φωτίζονται εἰδικώτερα οἱ σχέσεις του μὲ τὸ Κοινωνικὸ Συμβόλαιο τοῦ Ρουσσώ. Εἰλικρινὰ νομίζω ὅτι γιὰ πρώτη φορὰ τόσο ἐνδελεχῶς μελετᾶται ἓνα τμῆμα τοῦ καντιανοῦ συστήματος, ἢ πολιτικὴ του φιλοσοφία, ποὺ κεῖται ἔξω ἀπὸ τὰ τρία γνωστὰ βασικὰ του ἔργα, τὶς τρεῖς Κριτικὲς του.

Ἐπὶ πλέον μὲ τὸ ἔργο σας γιὰ τὴν πολιτικὴ σκέψη τοῦ Κάντ ἀποκαταστήσατε στὴ Γαλλία τὴν Κριτικὴ τοῦ Πρακτικοῦ λόγου συμπληρώνοντας μὲ μερικοὺς ἄλλους νεώτερους τὸ παλαιότερο ἔργο τοῦ Renouvier ποὺ εἶχε στὶς μέρες σας παραμερισθῆ. Ἀλλὰ κάνατε καὶ κάτι περισσότερο. Ἀξιοποιήσατε ἀπὸ τὸ ἔργο τοῦ μεγάλου φιλοσόφου τῆς Καινικισβέργης τὴν πλευρά, ποὺ καὶ αὐτὸς λιγώτερο καλλιέργησε, ἀλλὰ καὶ ποὺ οἱ μεταγενέστεροι λιγώτερο πρόσεξαν. Καὶ δείξατε τὴν ρόμην καὶ τὸν πλοῦτο τῆς σκέψης του καὶ σὲ αὐτὸ ἀκόμη τὸ πεδίο. Ἀντίθετα τὸν Fichte αὐτὸ τὸ πολιτικὸ πρόβλημα τὸν ἀπασχόλησε περισσότερο. Εἴλογα στὸν Fichte ἀφιερώνετε δύο σημαντικὲς μελέτες σας. Θὰ μνημονεύσω ὅμως ἰδιαίτερα τὴν μελέτη σας: «*Fédéralisme et Raison d'État dans la pensée internationale de Fichte*». Τὰ ἔργα σας αὐτὰ ποὺ ἔτυχαν ἀμέσως εὐμενοῦς ὑποδοχῆς ἐμφανίσθηκαν στὴ Γαλλία σὲ μιὰ περίοδο ὅπου εἶχε ἀναζωπυρωθῆ τὸ ἐνδιαφέρον τῶν Γάλλων ἐρευνητῶν γιὰ τὴν φιλοσοφία τοῦ Κάντ καὶ τῶν κορυφαίων τοῦ γερμανικοῦ ἰδεαλισμοῦ.

Γιὰ τὸ ἔργο σας γιὰ τὸν Κάντ ποὺ προλόγισε ὁ καθηγητὴς Μαρσέλ Πρελὸ ἐγράφε ὁ καθηγητὴς Λακρουὰ στὸ *Monde* ὅτι «ὁ Βλάχος προσέφερε μὲ ἴσην ἰδιοφυΐα καὶ σοφία μιὰν ἀληθινὰ τελειωτικὴ σύνθεση τῆς διαπλάσεως καὶ τῆς δομῆς τοῦ πολι-

τικοῦ ἰδεαλισμοῦ τοῦ Κάντ». Δὲν βρίσκω σκόπιμο νὰ παρατάξω ἐδῶ τοὺς τίτλους πολλῶν ἄλλων πονημάτων σας ὅπως γιὰ τὸν *Hume*, τὸν *Montesquieu* ποὺ δὲν ἔχω καιρὸ νὰ ἀναλύσω. Ἐπίσης δὲν τολμῶ νὰ σᾶς παρακολουθήσω σὲ δύο ἔργα ποὺ δὲν ἔχω τὰ ἐφόδια νὰ ἐκτιμήσω: «Οἱ ὁμηρικὲς πολιτικὲς κοινωνίες» καὶ «Ἡ πολιτικὴ σκέψη στὴν ἀρχαία Κίνα».

Μετὰ τὴ λαμπρὴ αὐτὴ περιήγησή σας στὸν εὐρωπαϊκὸ χῶρο καὶ μιὰν ἄκρως ἐπιτυχητὴ διδακτικὴ καὶ ἐρευνητικὴ σταδιοδρομίᾳ στὴ Γαλλία, ἔγκαιρα ἀποφασίσατε νὰ ἐπιστρέψετε στὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ προσφέρετε τὶς ὑπηρεσίες σας στὴν πατρίδα σας.

Ἐδῶ ἀφιερώνετε τὸν ἑαυτό σας σὲ δύο τομεῖς: στὴ διδασκαλία τῆς Πολιτικῆς Ἐπιστήμης καὶ στὴν Ἔρευνα. Δὲν θέλω νὰ σταθῶ στὴν ἐπιτυχία τοῦ διδακτικοῦ σας ἔργου, καὶ στὴν προσφορά σας νὰ σταθῆτε, σὰν γνήσιος ἐπιστήμων, στὸ ὀλισθηρὸ ἔδαφος τῆς πολιτικῆς ἀνεπηρέαστος ἀπὸ δογματισμοὺς καὶ ἀπὸ πάθη καὶ ροπὲς ποὺ δὲν προσιδιάζουν στὸν τίμιο μελετητὴ. Θὰ σταθῶ στὸ κύριο ἔργο σας, ὅπου συγκεφαλαιώνετε καὶ συστηματοποιεῖτε ὅλες τὶς γνώσεις σας, ὅλα σας τὰ πορίσματα, ὀλοκληρώνοντας τὴν πνευματικὴ σας φυσιογνωμία. Θὰ σταθῶ στὴν «Πολιτικὴ» σας.

Στὶς χίλιες σελίδες τοῦ ἔργου αὐτοῦ ἔχετε ἐνσωματώσει καὶ τὴν ἱστορία τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης ἀπὸ τὴν ἀρχαιότητα ὡς τὴν σύγχρονη ἐποχὴ, ἐπιμένοντας στὴν ἔρευνα καὶ τῶν θεωριῶν ποὺ ἀναπτύχθηκαν στὸν 19ο καὶ ἰδίως στὸν 20ὸ αἰῶνα. Ἀλλὰ ἡ ἔρευνά σας δὲν εἶναι μόνο ἱστορικὴ, εἶναι καὶ συστηματικὴ. Ἀφοῦ στὸν πρῶτο τόμο παρουσιάσατε τὸ γίνεσθαι τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης, στοὺς δύο ἄλλους τόμους ποὺ ἀποτελοῦν σχεδὸν τὰ 3/4 τοῦ ἔργου σας καθορίζετε τὶς βασικὲς ἔννοιες τῆς ἐπιστήμης σας, τὶς κατατάσσετε καὶ τὶς ὀρίζετε. Καὶ ἐκεῖ γιὰ κάθε ἔννοια παρουσιάζετε καὶ τὶς διαφορὲς ἀπόψεις ὅσων συμφωνοῦν καὶ ὅσων διαφωνοῦν μαζί σας.

Ἀποτελεῖ εὐτύχημα ὅτι ἡ ἑλληνικὴ βιβλιογραφία τῆς πολιτικῆς ἐπιστήμης διαθέτει ἓνα τέτοιο συστηματικὸ ἔργο ποὺ θὰ μποροῦν νὰ συμβουλευθῶνται ὅσοι θέλουν σοβαρὰ νὰ ἀσχοληθοῦν μὲ τὸ δύσκολο καὶ ὀλισθηρὸ αὐτὸ ἀντικείμενο μακριὰ ἀπὸ τὴν πληθώρα τῶν πρόχειρων δημοσιευμάτων ποὺ δὲν ἀποβλέπουν σὲ ἐπιστημονικοὺς σκοποὺς.

Ἀγαπητὲ συνάδελφε,

Δὲν εἴσθε πρωτοεῖσακτος στὴν ὀμήγηρή μας. Ἦδη ἀπὸ τὸ 1964 εἴσαστε ὡς ἀντεπιστέλλον μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν συνάδελφός μας, τότε ποὺ ἀκόμα δὲν εἴχατε ἐπιστρέψει στὴν Ἑλλάδα. Τώρα ποὺ ἐγκατασταθήκατε πάλι στὴν Ἑλλάδα ἦταν φυσικὸ νὰ σᾶς φέρωμε πιὸ κοντὰ μας καὶ νὰ σᾶς ἐκλέξωμε τακτικὸ μέλος τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν.

Πληροφορήθηκα τελευταῖα ὅτι δὲν ἐξακολουθεῖτε νὰ καλλιεργῆτε μὲ τὸν ἴδιο

πάντα ζῆλο μονάχα τὴν πολιτικὴ ἐπιστήμη, ἀλλὰ ὅτι καλλιεργεῖτε ἐπὶ πλέον, στίς ὥρες τῆς σχολῆς σας, καὶ τὴν ἑλληνικὴ γῆ, κάπου σὲ ἓνα μαγευτικὸ τοπίο τῆς Ἀρκαδίας καὶ ὅτι, πρωτοτυπώντας καὶ σὲ αὐτὸν τὸν τομέα, παράγετε ἐξαιρετοὺς εὐγεστοὺς καρποὺς καὶ δὴ καρποὺς πού πρώτη φορά καλλιεργοῦνται στὸν τόπο μας.

Ἀγαπητὲ κύριε Συνάδελφε καὶ ἡ Ἀκαδημία εἶναι ἓνας ἀπέραντος ἀγρὸς πού χρειάζεται καλλιεργητὲς σὰν καὶ Ἑσᾶς. Χρειάζεται νέες δυνάμεις πού θὰ ἀνοίξουν νέες τρίβους καὶ θὰ ἀνταποκριθοῦν στὰ αἰτήματα τῶν καιρῶν. Σᾶς παρακαλῶ νὰ πιστέψετε ὅτι ὅλοι οἱ σημερινοὶ συνάδελφοί σας μὲ αὐτὲς τίς πεποιοθήσεις σᾶς ὑποδέχονται σήμερα, βέβαιοι ὅτι θὰ προσθέσετε τίς δυνάμεις σας στίς δικές μας γιὰ τὴν εὐδόωση τοῦ ἔργου μας καὶ τῆς ἀποστολῆς μας.

Ἰδιαίτερη ὅμως χαρὰ αἰσθάνονται ἐκεῖνοι ἀπὸ τοὺς συναδέλφους σας πού προσκείνται στὴν ἐπιστήμη πού θεραπεύετε καὶ ἀκόμα περισσότερο ἐκεῖνοι πού σᾶς γνώρισαν νέο σπουδαστὴ, πάντα ἀριστεύοντα, ἀπὸ ἐκείνους τοὺς λίγους, πού δὲν ὑπόσχονταν μόνο πολλὰ ὅταν ἦταν νέοι, ἀλλὰ πού ἐτήρησαν ὡς τὰ ὠριμα χρόνια τους, ὅσα νέοι εἶχαν ὑποσχεθῆ.

Καλῶς ὀρίσατε, κύριε Συνάδελφε.

ΑΠΟΛΟΓΙΑ ΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

ΟΜΙΛΙΑ ΤΟΥ ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΥ κ. ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΒΛΑΧΟΥ

Κύριε Πρόεδρε τῆς Ἀκαδημίας,

Εἶμαι ἰδιαίτερα εὐτυχής, διότι μοῦ δίνεται σήμερα ἡ εὐκαιρία νὰ εὐχαριστήσω δημοσίᾳ τὴν Ὀλομέλεια τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν καὶ ἰδιαίτερα τὴν Τάξη Ἠθικῶν καὶ Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν, καὶ νὰ τίς εὐχαριστήσω διπλά : ἐπειδὴ μοῦ ἔκαναν τὴ μεγάλη τιμὴ νὰ μὲ καταλέξουν μεταξὺ τῶν τακτικῶν μελῶν τους· ἀλλ' ἐπίσης καὶ ἰδίως, διότι, ἰδρύοντας τὴν ἔδρα Πολιτικῆς Ἐπιστήμης προσέδωσαν καὶ στὴ Χώρα μας στὸν ἐπιστημονικὸ αὐτὸν κλάδο, τὸ κῦρος καὶ τὴν αἴγλη πού καταναγάζει τὸ ἀνώτατο πνευματικὸ Ἴδρυμα τῆς Πατρίδας μας.

Ἄς μοῦ ἐπιτραπεῖ, ὥστόσο, νὰ προσθέσω στὰ εἰσαγωγικὰ λόγια αὐτῆς τῆς ὁμιλίας, τὴν εὐγνωμοσύνη πού αἰσθάνομαι αὐτῇ τῇ στιγμῇ πρὸς τοὺς πολλοὺς καὶ ἄξιους δασκάλους μου ὄλων τῶν βαθμῶν, μερικοὶ ἀπὸ τοὺς ὁποίους μὲ τιμοῦν μὲ τὴν παρουσία τους. Ἡ εὐγνωμοσύνη μου στρέφεται ἰδιαίτερα πρὸς τὸν σεβαστὸ μου Πρόεδρο, Ἀκαδημαϊκὸ Κύριο Κωνσταντῖνο Τσάτσο, πού τὰ καλά του λόγια ἀποτελοῦν